

WERFFE DEN ERSTEN STEIN AVEF SI
1742

België-Belgique
PB/PP
1070 Brussel
BC 9700

Kerkmozaïek

Maandblad van de Verenigde Protestantse Kerk in België

Kunst in de Kerk

Nr 11 • november 2010 • 32ste jaargang • verschijnt niet in augustus • p 408.654

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

Inhoud

Schriftwerk - Woord van de voorzitter

O, het geluk van...	blz. 3
Geen beelden maken	blz. 3

In het vizier : Kunst in de Kerk

Kunst in de protestantse kerk	blz. 4
Hij getuigde met zijn penseel	blz. 6
Muzikaal intermezzo ? Nee, bedankt !	blz. 7
Een Nieuw Liedboek	blz. 8

Uit de synodale raad

Op weg naar de synode 2010	blz. 9
----------------------------	--------

Uit de coördinaties

Leergroep voor VPKB-predikanten	blz. 10
Aids is een virus, geen moreel probleem	blz. 11
Zuid-Afrika-reis	blz. 12
Studiefonds Ik help een kind	blz. 13
Seksueel misbruik: niet in de VPKB zei u ?	blz. 14

Glas in lood

Reactie op "Als ik bid..." (7)	blz. 15
--------------------------------	---------

Nieuws van hier en daar

Melanchton	blz. 16
------------	---------

Aankondigingen

Willem Vogel overleden	blz. 18
De Open Poort	blz. 18
Protestants Sociaal Centrum	blz. 19
Werkgroep Kerk in de Samenleving	blz. 19

Protestantse Omroep	blz. 20
---------------------	---------

Uit de redactie

De kerk prijkt in onze dagen hoog op de agenda van de media. Maar, zoals bekend, niet bijzonder florissant: uitgebreid kwam en komt het seksueel misbruik boven water. Natuurlijk is er waarlijk niet alleen seksueel misbruik binnen de kerk, dat zouden we gezien de focus van de media bijna vergeten. Onderzoek door het vermaarde *John Jay College of Criminal Justice* in New York heeft uitgewezen dat het seksueel misbruik buiten de kerk procentueel nog altijd heel wat groter is dan binnen de kerk. Dat mag in deze mediacratische tijden ook weleens gezegd worden. Het neemt echter niet weg dat elk seksueel misbruik verschrikkelijk is en ook dat bij uitstek in een instituut als de kerk iedereen veilig zou moeten zijn. In de kerk wordt immers de onbaatzuchtige liefde van God gepredikt en ook Gods mededogen en ontferming voor slachtoffers van onrecht en (machts)wellust.

Niet voor niets vraagt onze synodevoorzitter aandacht voor het feit dat seksueel misbruik niet alleen bij "de anderen" voorkomt, maar ook in onze eigen Verenigde Protestantse Kerk in België. Voorts schets hij een parcours hoe dat werkt en hoe wij daar adequaat op zouden kunnen reageren. Laten we er met z'n allen bedacht op en beducht voor zijn.

Gelukkig is er niet alleen de platvloersheid naar aanleiding waarvan de kerken nu hoog in de media-aandacht staan. Er is bv. ook de kunst in de kerk, waar in dit nummer meervoudig sprake van is. Er is de ontmoetingsdag van het PSC in Antwerpen op 13/11, een dag waarin ingegaan wordt op de plaats van de kerken in het diaconaat en welzijnswerk. En er is de komende Wereldaidsdag naar aanleiding waarvan de coördinatie Kerk en Wereld en Protestantse Solidariteit stellen dat aids een virus is en geen moreel probleem (en voor alle duidelijkheid: dus ook géén vorm van gerechtigheid is).

Ernst VEEN.

‘O, het geluk van ...’

[Psalm 119:1-2]

Ik wil niet overleven. Ook niet gewoon leven. Ik wil gelukkig leven, zalig leven, *happy* zijn, zo u wilt. Het grootst mogelijke geluk voor zoveel mogelijk mensen. Wat is geluk? Een glas rosé op een zomeravondterras. De schaterlach van een kind in het groene gras. Oma trots glimlachend tussen familie. Een gespierde arm achteloos uit het open raam van een glanzende BMW. De werkmans tevreden het werk van zijn handen keurt. Springende tieners in een zwetende festivalmassa. Een reddingswerkster in de weer met een overlevende. Maak mij gelukkig. Verzeker mij tegen ongeluk. Laat mij vrij om mijn geluk na te streven. Meet ons bestaan in Bruto Nationaal Geluk. God, schenk ons zaligheid.

Spits je oren, gij mens, gelukzoeker. Eén van de bijbelse bidders heeft het ontdekt: het grootst mogelijke geluk. Geestdriftig roept hij het uit: ‘O, het geluk van ...’ Ziehier, mensen, die gelukkig, zalig, welzalig, welgelukzalig zijn.

Zie je ze gaan? Mensen op de volmaakte weg. Zuiver, integer, heel. Hun leven heeft vorm gekregen. De vorm van Gods wet. Hun *way of life* volgt het woord en het voorbeeld van de HEER. Ze koesteren en bewaren Gods richtlijnen voor het leven. Niet half, maar voluit en gedisciplineerd. Ze hebben het gevonden en ze zijn op de goede weg. *Eureka!* Tegelijk zijn ze op zoek. Ze zoeken Hem, het hart, de bron, de schepper van deze *way of life*. Met hun ganse hart zoeken ze ... Blijkbaar staat alles op het spel. ‘O, het geluk van deze mensen.’

Ik zeg: ‘Vreemd geluk, saai geluk, fanatiek, dus gevaarlijk geluk, veeleisend, dus onhaalbaar geluk.’

De geestdriftige bidder van Psalm 119 stoort zich aan mij niet. Hij bidt door – 22 strofen x 8 regels lang. Eindeloos. Opdat wij, die leven voor geluk en zaligheid, ons laten verleiden en bekeren tot dit zuivere geluk. Opdat wij ons niet laten bekoren door geluk dat verschrompelt als een ballon, een week na het feestje. Opdat wij temidden van al onze versnipperde ervaringen van geluk en ongeluk en met ons verdeelde hart integer worden – heel, geheeld, helend. O, het Godsgeluk van die mens.

Ds. Johan VISSER, Antwerpen-Oost

Geen beelden maken....

De Beeldenstorm is diep in het Vlaamse collectieve geheugen gegrift. Volksmassa's bestormden in 1566 volgens de overlevering kerken en kapellen en vernietigden altaren en beelden. Door die Beeldenstorm kreeg het protestantisme in onze streken eeuwenlang een slechte pers.

Wat erger is: het voedde de onjuiste redenering dat calvinisten – over hen hebben we het namelijk – het “beeld” radicaal afschrijven. Het was de Reformatie echter om iets anders te doen. Ze bond de strijd aan tegen de veruiterlijking van de religie. Een dikke korst van gewoonten moest worden doorbroken en de beeldendienst was daarvan niet de minste. Men had het gevoel dat wat roest was, moest worden geschrapt, van de ketenen waaraan het door de traditie was gebonden.

Men wilde terug naar de kern: Hoe kan ik God ontmoeten? Waar kan ik God ontmoeten? Hoe wil God zijn aanbeden? Wat is hierbij de rol van religieuze symbolen? Voor geïllustreerde Bijbels was dus plaats. Ook voor protestantse schilders en etsers zoals de Antwerpenaar Jacob Jordaens en Vincent van Gogh. Zij ontdekten immers dat kunst niet de weerspiegeling is van de werkelijkheid. Het is de werkelijkheid van de weerspiegeling. De weerspiegeling van Gods schoonheid die zich inschrijft in het anders ondraaglijke bestaan.

dr. Guy Liagre, synodevoorzitter.

Kunst in de protestantse kerk

Toen in 1578 te Gent de Calvinistische revolutie uitbrak en een reformatorisch bewind werd geïnstalleerd, ontruimden de opstandelingen alle katholieke kerken van beelden en schilderijen. Radicale reformatoren beschouwden deze voorwerpen als symbolen van afgoderij. Daarnaast vormden deze kunstschaten ongetwijfeld een doorn in het oog van de gewone mensen die de uitzinnige rijkdommen van het katholieke instituut niet langer konden verdragen. Als bij wonder bleef het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck gespaard. Het is nog steeds te bezichtigen in de Sint-Baafs kathedraal. Zeker een aanrader.

De verhouding tussen afgoderij en kunst of tussen verbeelding en werkelijkheid is in de reformatorische spiritualiteit problematisch gebleven. Enerzijds is er het beeldverbod dat Mozes op de Sinai uitvaardigde. Protestanten die zich sterk maken met het Bijbelse Woord houden onverkort dit gebod in ere. Aan de andere kant is er de beeldrijke taal van Jezus en de profeten. Protestanten die inzake Bijbeluitleg steeds aan de spits staan, hebben te maken met veelkleurige interpretaties, vaak met veel verbeelding voortgebracht. De vraag dringt zich op: draagt verbeelding bij aan het geloof of doet het er juist afbreuk aan?

De laatste decennia is ten aanzien van kunst in de protestantse traditie nuancering en zelfs kentering ingetreden: verbeelding en geloof zijn wel degelijk aanvullend. Het gaat dan niet om de voorstelling van God – het beeldverbod blijft – maar om de uitdrukking van diepe menselijke ervaringen, die iets van Gods aanwezigheid oplichten. Het is deze creatieve verbeeldingskracht die we ook in de Psalmen en de profetische teksten in de Bijbel aantreffen.

De Bijbel formuleert bijgevolg geen verbod op kunst of creativiteit, integendeel. De bijbelse traditie onderstreept wel de waarschuwing dat we ‘het maaksel van mensenhanden’ niet moeten vereren. Beeldhouwwerken, schilderijen of poëzie zijn menselijk, vaak al te menselijk, maar kunnen iets laten oplichten van wat de kunstenaar als sacraal ervaart...

Dit brengt ons bij het statuut van de Bijbel zelf. Nogal wat protestanten beschouwen de H. Schrift als rechtstreeks door God geïnspireerd. De Psalmen zijn dus geen poëzie door mensen gemaakt, maar werden door God gedictéerd (in dit geval aan David). Het werk van bijvoorbeeld Dante of Hugo Claus kan deze status niet opeisen. Anderen stellen deze visie in vraag, niet het minst onder druk van het wetenschappelijk onderzoek. De Bijbel is voor hen wel degelijk door mensen geschreven en is enkel door haar getuigend karakter verschillend van andere menselijke geschriften. Bijbelse teksten getuigen van de werking van God in het leven van mensen. Als we bijgevolg het beeldverbod op de Bijbel toepassen, betekent dit dat we ook de H. Schrift niet moeten vereren.

Om deze nuancering is het mij te doen. Reeds in de eerste eeuwen wist bijvoorbeeld Origenes dat niet alle tekstgedeelten bestemd waren om letterlijk toe te passen. Sommige gedeelten zijn beeldspraak (parabels), andere moet men symbolisch opvatten, nog andere zijn feitelijk en vaak, zo wist de verguisde kerkvader, treffen we deze gelaagdheid aan in één tekst. Origenes illustreerde dit met de doop van Jezus in de Jordaan. Het gebeuren is feitelijk, de duif en de stem zijn symbolisch. De brave man had de noodzaak tot nuancering aan den lijve ondervonden. Toen hij aanvankelijk alle teksten letterlijk interpreteerde en zichzelf op grond van de tekst “sommigen maken zich onvruchtbaar met het oog op het Koninkrijk Gods” (Mat. 19:12) castreerde, begreep hij (nadien) het misverstand.

De Bijbel is kunst, sacrale kunst, omdat het ons iets vertelt over wat ons tegelijk verbindt en overstijgt. Deze getuigenis inspireert om God in je eigen leven te ontdekken.

Gezien het kerkelijk en gelovig discours aan kracht verliest, acht ik het noodzakelijk om het bijbelse getuigenis opnieuw in ere te herstellen. Profeten en apostelen spraken met grote verbeeldingskracht over God die alles in allen is. Er is niets mis mee om vandaag hetzelfde getuigenis af te leggen. Kunst kan geen kwaad.

Om deze reden treedt de Protestantse kerk Gent-Centrum, nu reeds vier jaar, in dialoog met hedendaagse kunstenaars uit verscheidene disciplines en werkt met hen rond het thema sacraliteit. Vanaf Pinksteren worden de deuren van de kerk opengezet. Aan kunstenaars wordt de gelegenheid geboden om de expressie van wat hen overstijgt en verbindt (het sacrale) te integreren in de liturgische ruimte van het gebouw. Het resultaat is steeds weer verfrissend en inspireert in beide richtingen, want de gelovige beleving van Christus en de seculiere benadering van waarheid en werkelijkheid gaan broederlijk hand in hand. Het is dan ook mijn vaste overtuiging dat kunst en kerk, verbeelding en geloof, elkaar tot steun kunnen zijn op de weg naar een opener en rechtvaardiger wereld. Heb dus geen angst, gij klein kuddeke...

ds. Johan TEMMERMAN, predikant Gent-Centrum.

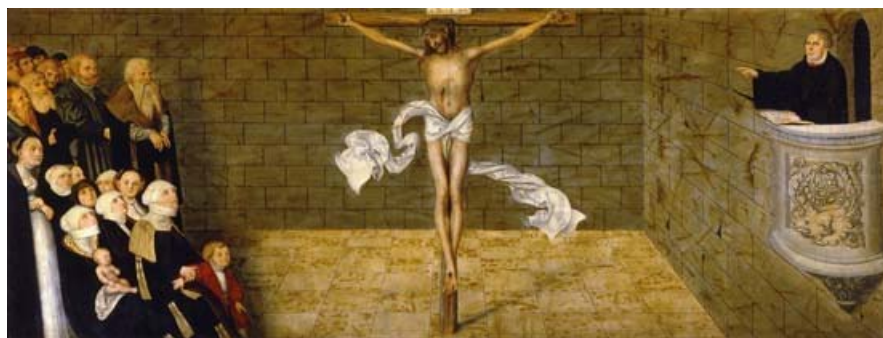

Enkele sfeerbeelden van het project *Sacrale Wervels*, dat ieder jaar tijdens de maand juli in de Protestantse kerk te Gent-Centrum plaatsvindt.

Hij getuigde met zijn penseel

Een stukje protestantisme wordt zichtbaar in het centrum van Brussel. Nee, niet in een kerk, maar in de tentoonstellingszalen van het Paleis voor Schone Kunsten. Het gaat om een schilder die in Wittenberg woonde en werkte ten tijde van Martin Luther (1483-1546). Zij waren vrienden en werkten soms samen. Lucas Cranach de Oude (1472-1553) was niet alleen schilder, maar bezat ook rechten een apotheek te houden en had een drukkerij.

Overspel en geloof

Lucas Cranach de Oude zet *de rechtvaardiging van de zondaar door het geloof* alleen in beeld. In verschillende versies toont het schilderijtje alleen mensen met in het midden Jezus (zie hieronder). Hij wijst naar een leuk geklede dame met een mooi décolleté, net iets te laag. De schriftgeleerden, die de schuldige vrouw meebrachten, staan links. Over-

spel! Stenigen! De leerlingen staan rechts in grote verwarring. De wijzende vinger van Christus is duidelijk. Zij is gerechtvaardigd omwille van haar geloof. "Zondig voortaan niet meer." Het is geen grote kunst, maar een prachtig didactisch beeld. Cranach was geen lutheraan. Hij was een bevoorrechte getuige van het gebeuren rond de reformatie van de kerk in de stad waar zijn vriend Luther optrad. Hij was een man, die mee op weg ging.

Hugo VAN DE WALLE, emeritus-inspecteur PEGO
meer info : www.vpkb.be

Veelzijdige kunstenaar

Lucas Cranach de Oudere was een veelzijdige kunstenaar. Hij is bekend voor zijn naakten, Adam en Eva, maar ook Venus en andere mythologische onderwerpen. Vriend en pfarrer Martin Luther kon met al dat naakt niet lachen. Hij zei zijn mening vierkant aan Cranach, die zich daar blijkbaar niets van aantrok. Zo gaat dat onder vrienden. De tronie van Luther (niet minachtend bedoeld) is ons bekend dankzij Cranach. Hij portretteerde de man als Augustijner monnik, als Jonker Jörg met een zwarte baard, toen Luther moest onderduiken op de Wartburg, en vooral als de baardloze echtgenoot van Katharina von Bora (1499-1552). Cranach wist heel goed hoe hij Luther op zijn preekstoel moest voorstellen. In de langwerpige predella (zie hierboven) of onderstuk van de retabel in de stadskerk van Wittenberg zien wij centraal de gekruisigde Christus. Rechts ziet men de reformator op zijn preekstoel. Met de rechterhand wijst hij naar de gekruisigde en met de linkerhand naar de open Bijbel. Helemaal links zit de luisterende gemeente, mannen waaronder Cranach zelf, vrouwen en een kind. Als goede bedrijfsleider werkte Cranach voor iedereen die beroep op hem deed. Hij maakte ook portretten van de tegenstander van Luther, kardinaal Albrecht von Brandenburg (1490-1545).

Muzikaal intermezzo ? nee, bedankt !

Ook ik heb me er geregeld aan bezondigd: was er een feestelijke dienst, moest er wat extra muziek zijn. Het liturgieboekje moest al gedrukt worden en er was nog niet bekend wat het precies zou worden, dus schreef je maar 'muzikaal intermezzo'. Zat je altijd goed. En hoelang mocht dat dan duren, zo'n intermezzo? Nou: 2 minuten, 2½ misschien, maar toch niet langer, want anders worden de mensen onrustig; en ook niet te moeilijk graag: liefst barok, of nog beter: een lied, of wat improviseren op een bekende melodie...

U zult de taferelen wel herkennen, vermoed ik. En als u de titel leest, kunt u ook al vermoeden wat ik daar nu eigenlijk van vind. Ik vind dat een schromelijke onderwaardering van de geestelijke kracht van muziek. Over smaak valt te twisten (gelukkig maar!), maar over één ding zijn we het wel eens: muziek is niet neutraal. Muziek heeft altijd effect op de mensen. Muziek raakt je, ergert je, stoot je af of trekt je aan. Muziek doet iets met mensen, muziek neemt je mee. Plato wist het al: 'Door de muziek gaat de inhoud als door een trechter linia recta naar de bodem van het hart'. Plato dacht hierbij aan een lied en Calvijn citeert hem dan als hij moet verdedigen waarom hij toch per se de gelovigen wil laten zingen in de eredienst. Dat is omdat het hart geraakt moet worden en wel met de enige juiste inhoud: woorden uit de Heilige Schrift zelf, de Psalmen.

Nu, dat gaat over de liederen, de samenzang. Daar is iedereen ook wel voor. Er kan nog veel gewist worden over welke teksten en wat voor soort liederen dat dan zouden moeten/mogen zijn – mij dunkt dat ze in elk geval moeten passen bij de inhoud en bij het niveau van degene die er naar moet luisteren: God – maar, daar wil ik het nu niet over hebben.

Het kind van de rekening in de calvinistische liturgie is de *instrumentale muziek* geworden. In de Rooms-katholieke, anglicaanse en lutherse eredienst heeft deze altijd een plaats behouden, in de calvinistische (gereformeerde) is ze eerst verbannen uit de liturgie en later enkel toegelaten als ondersteuning van de samenzang en in onze dagen als 'muzikaal intermezzo', als franje, versiering, om de dienst een feestelijk tintje te geven.

In mijn ogen, of beter oren, is dat een zware onderschatting van de wezenlijke rol die *ook instrumentale* muziek kan spelen in de liturgie. Het voordeel van instrumentale muziek is namelijk dat ze de gedachten *niet afleidt* door de woorden die erbij gevoegd zijn. Dat is precies de reden waarom

Calvijn het afwees.

Bij instrumentale muziek was het niet meer theologisch controleerbaar

wat daar 'rechstreeks naar de bodem van het hart' ging: de mens zou wel eens geraakt kunnen worden door de schoonheid op zichzelf of gewoon ontroerd of bevangen van iets waar hij zo direct geen woorden voor heeft. U begrijpt het al: precies wat Calvijn *tricky* vond, vind ik van een uitzonderlijke kwaliteit: God is groter dan ons voorstellingsvermogen; woorden schieten te kort, zelfs de beste dichters vinden geen woorden die echt bij Hem passen (en zij weten dat: zie gezang 395). Hier komt de instrumentale muziek ons te hulp: zij kan ons stil maken, de woorden tot zwijgen brengen, het geredeneer over God stoppen; en dan op de bodem van ons hart contact tot stand brengen met een meer dan aards geheimenis. Geen enkele andere kunst werkt immers zo 'transcenderend' (het gewone aardse banale overstijgend) als muziek: ondergedompeld in goede muziek wordt de mens even een ander mens, nieuwe mens.

Daarom heb ik in de kerk geen behoefte aan muzikale intermezzo's maar aan muziek, echte muziek, die eindelijk ook *in de kerk* eens kan doen wat ze er buiten zo vaak bewerkt: mij meenemen naar hogere sferen.

Instrumentale muziek kan ons stil maken, de woorden tot zwijgen brengen, het geredeneer over God stoppen; en dan op de bodem van ons hart contact tot stand brengen met een meer dan aards geheimenis

dr. Dick WURSTEN, inspecteur PEGO

Een Nieuw Liedboek

Opdracht

De kerken die het Liedboek voor de kerken als hun officiële gezangboek gebruiken, hebben in het voorjaar van 2007 aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) de opdracht gegeven om het nieuwe liedboek te gaan samenstellen. Het nieuwe liedboek moet gereed zijn in 2012.

Waarom?

Vernieuwing: sinds 1973 zijn veel nieuwe liederen verschenen.

Verbreding: de kerken zijn sinds 1973 pluriformer geworden. Door deze diversiteit is er niet alleen behoefte aan andere liederen, maar ook aan andersoortige liederen.

Verandering: de vorm van de kerkdiensten (de liturgische praktijk) is sinds 1973 veranderd. Deze verandering vraagt om andere zangvormen naast het strofische lied.

Visie van het nieuwe liedboek?

De eredienst is weliswaar het eerste maar zeker niet het enige verband waarin een toekomstig liedboek zal functioneren. Als mogelijke 'leefkringen' van een toekomstig liedboek vallen te noemen: erediensten op zon- en feestdagen; overige gemeentevieringen en vieringen in kleinere kring, in het bijzonder de getijden; pastoraat; meditatie.

Welke zijn de werkgroepen?

In totaal werken bijna 70 mensen mee in redactie en werkgroepen.

Volgende werkgroepen werken aan de inhoud van het nieuwe liedboek:

- o Psalmen
- o Revisie gezangen Liedboek
- o Nieuwe Nederlandse liederen
- o Buitenlands materiaal
- o Kinder-, jeugd- en tienerliederen
- o Liturgica
- o Overige zangvormen
- o Gebeden en teksten

De leden van redactie en werkgroepen vertegenwoordigen geen kerkgenootschap of geleding daarbinnen, maar participeren op persoonlijke titel. Zij zijn benoemd door de ISK.

Hoe verloopt het redactionele proces?

Er is een redactie gevormd die wordt bijgestaan door acht redactionele werkgroepen voor acht verschillende aandachtsgebieden. De leden van de werkgroepen bestaan uit deskundigen op diverse terreinen (theologie, hymnologie, liturgiek, kerkmuziek, taal). Verder laat de redactie zich bijstaan door adviseurs op diverse terreinen.

Naam van het nieuwe liedboek?

Het nieuwe liedboek kreeg de naam "Zingen en bidden in huis en kerk". Er is ook een website <http://www.liedboek.nl>

Op weg naar de synode 2010...

Waar gaat het protestantisme heen ?

De vraag waar de synodale raad de laatste jaren mee bezig is geweest, luidt: heeft het protestantisme zoals we het in onze Kerk beleven en vorm geven nog wel toekomst? En zo ja, welke toekomst? Hoewel het christelijk geloof leeft van de verbeelding, zou daarop antwoorden koffiedik kijken zijn. Sommige vaststellingen kunnen we echter nu al maken.

Vlaanderen is geseculariseerd. Mensen leven bovendien steeds meer bij de dag, als grensbewoners van een nieuwe tijd. In de oude tijd, tot na het midden van de vorige eeuw, hoorde het christendom - weliswaar in zijn katholieke gestalte - tot het wezen van het volk. Nu is dat niet meer zo. Kerkmensen en hun leiders lijken in onze tijd in het publieke maatschappelijke debat zelfs eerder aangeschoten wild, dat op z'n laatste benen loopt. Door schandalen rond seksuele delicten is de situatie er niet op verbeterd. Niet verwonderlijk, wanneer men ontdekt dat de topics religie en kerk doorgaans alleen in de media komen, voor zover ze verbonden zijn met seks. Daar zit ongetwijfeld ook de commercialisering van de nieuwsgaring voor iets tussen, maar toch.

Protestantisme in crisis?

Velen die kerk en geloof hebben losgelaten, laten zich in katholiek Vlaanderen gretig voortjagen op de vleugels van de seculariserende wind, als koningen van een nieuwe tijd. Anderen zeilen eerder ongemerkt mee, in hun besef naar een tijd die alleen anders 'lijkt' te gaan worden dan al het voorgaande. Toch kan niemand om de feiten heen. De samenleving is, politiek en religieus, van haar ankers losgeslagen en weggeleden in instabiliteit en crisis. Daarom horen we die term in onze tijd zo vaak. Hij stamt uit het medisch vocabularium, verwijzend naar het moment waarop een ziekteverloop zowel in positieve als in negatieve zin kan evolueren. Ook het veelgebruikte prefix 'post' wijst in die richting. Er moet nu gesproken worden over 'post'christelijk en 'post'modern. Dat 'post' lijkt te wijzen op een tijd waarin het ongebonden individu primeert en georganiseerde godsdienst definitief oubollig is geworden. En het protestantisme: is dat gezien de sterk gewijzigde oecumenische verhoudingen niet veeleer een soort actiegroep geworden, die vergeten is zichzelf op te heffen nadat de doeleinden zijn behaald? Houden protestanten de blik niet te veel op de achteruitkijkspiegel gericht? Hebben reformatorische kerken nog genoeg veerkracht om te herstellen van de klappen die alle ge-

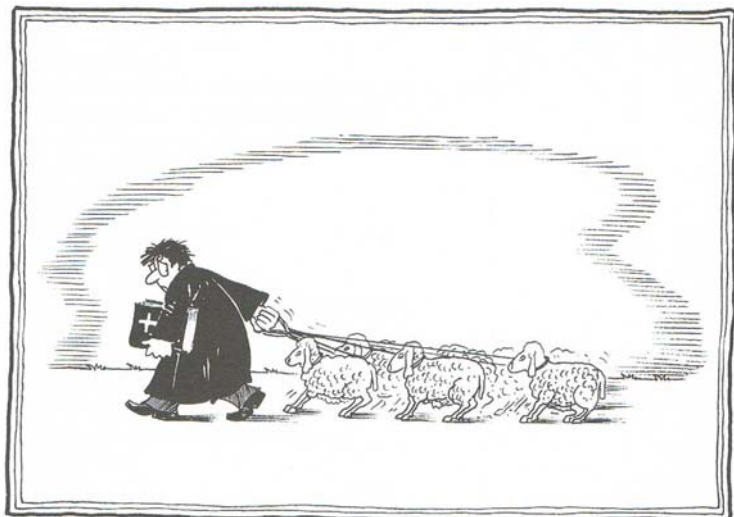
vestigde instellingen krijgen? Is het protestantisme, nu traditionele overtuigingen afkalven, nog in staat om in onze op vrijheid en tolerantie gerichte samenleving op inspirerende wijze een richting aan te wijzen? Kunnen de volgelingen van Luther, Calvijn en Wesley nog volhouden te geloven in vrijheid in gebondenheid, als tegelijk de gebondenheid aan het evangelie wegeeft? Meer vragen dan antwoorden. Het protestantisme in de 21ste eeuw staat voor de enorme opdracht, om zoekend en tastend, maar ook biddend en vragend en met hoogstens voorlopige antwoorden, op weg te gaan. Een hele waaier aan wegen en mogelijkheden ligt tussen gebondenheid aan de traditie en vrijheid om nieuwe vormen van religieuze beleving te verkennen.

Een uitdaging voor de synode

De synodale raad nodigt in zijn synodedocumenten de kerkenraden uit voor een fundamenteel debat over deze vragen. Het protestantisme blijkt immers al 500 jaar lang een sterke, levensvatbare traditie. Nostalgie of heimwee naar een geïdealiseerd verleden, leiden echter nergens toe. De uitdagingen zijn daarvoor te belangrijk. Wel is het noodzakelijk om de herinnering te blijven koesteren aan die prachtige funderende verhalen, te vinden in de Bijbel. De capaciteit om Bijbels te herinneren, kan aan de mens immers een mate van hoop en vertrouwen geven, die het hem mogelijk maakt de toekomst als een uitdaging te blijven beleven. Of het protestantisme er in zal slagen om deze uitdaging te verzilveren, blijft een open vraag. Ooit waadde echter een statisticus vol vertrouwen door een rivier die gemiddeld één meter diep was. Hij verdronk. Te laat ontdekte hij dat alles misschien wel statistiek is, maar statistiek niet alles. Met of zonder statistieken: verdrinken is altijd mogelijk. Tenzij de nuchtere mens van de vroege eenentwintigste eeuw bereid is weer voorbij de oppervlakte te graven, de banalisering en de intellectuele, culturele, wijsgerige en godsdienstige vervlakking voorbij. Daartoe nodigt het debat op de synode, in alle bescheidenheid en geloofsvrijheid, uit.

De synodale raad hoopt dan ook dat de synode deze gelegenheid gretig te baat zal nemen.

Leergroep voor VPKB-predikanten

In de Commissie Ambten komt regelmatig de situatie van onze predikanten aan de orde. Vaak blijkt het “er alleen voorstaan” een moeilijke opdracht, een te grote verantwoordelijkheid. Ook al zijn er collegiale overlegmomenten, er blijft vaak té veel liggen, waar menigeeen alleen een oplossing voor moet zoeken, of mee moet leren leven. Dat blijkt voor heel wat predikanten een stuk arbeidsvreugde weg te halen.

Daarom is er vanuit de Commissie Ambten een aanbod om met een aantal mensen een leergroep op te starten, waarin we als groep samen kijken naar ons werk, van elkaar leren en elkaar bemoedigen in een sfeer van vertrouwen. De predikanten Lianne de Oude en Ina Koeman, die beiden een opleiding voor supervisor hebben doorlopen, zijn gevraagd om deze leergroep te begeleiden.

Het voorstel is om tussen januari en juni 2011 3x een dag samen te komen. Het is de bedoeling om in de voormiddag samen te reflecteren en ervaringen uit te wisselen rond een casus,

ingebracht door één van de deelnemers; tijdens de namiddag bespreken we samen een preek. We willen samenkomen in het Huis van het Protestantisme in Brussel.

Inschrijvingen worden ten laatste op 1 december 2010 verwacht. De eerste samenkomst is gepland op: 31 januari 2011 van 9.30 – 15.00 u. Na de inschrijving krijgen de deelnemers aan de groep meer informatie.

Voor inlichtingen in verband met deze leergroep of om in te schrijven, kunnen predikanten terecht bij de twee genoemde leergroepbegeleiders:

- Lianne de Oude, tel. 011- 82.33.80
lianne.deoude@scarlet.be
- Ina Koeman, tel. 03 – 236.74.76
inakoeman@hotmail.com

Eerste samenkomst :

31 januari 2011

9.30u. - 15.00 u.

Huis van het Protestantisme
Brogniezstraat 44
1070 Brussel

Protestantse Solidariteit

Uw NGO voor ontwikkelingshulp

Aids is een virus, geen moreel probleem

De Wereld Aids Dag komt er weer aan, want inderdaad blijft deze gesel woeden. Nog steeds vechten we tegen discriminatie en willen we de gemeenten mobiliseren in deze strijd.

Zoals elk jaar bundelen de coördinatie Kerk en Wereld en Protestantse Solidariteit hun krachten en willen ze de VPKB-kerken betrekken in het programma van aids-bestrijding. Het is zoals bekend een wereldwijd probleem dat ondanks enorme inspanningen en veel onderzoek in bepaalde landen blijft aanslepen. Medicatie helpt maar is niet altijd toegankelijk. De ziekte zelf is nog ongeneesbaar, maar, mits de juiste zorg, kan men er mee leven. Maar daar zijn middelen en veel zorg voor nodig.

Een grote bekommernis is het lot van kinderen van vrouwen getroffen door Aids. In gebieden in Afrika is verkrachting een oorlogswapen en haast dagelijkse praktijk. Vele slachtoffers worden met Aids besmet. En besmette mannen die zich niet willen beschermen verspreiden ook het virus. Er worden veel kinderen geboren die al getroffen zijn door de ziekte van bij hun geboorte. Hulp is nochtans mogelijk: aangepaste dosissen medicatie voor de allerkleinsten. Er moet opgevolgd worden, geanalyseerd, onderzocht, om de dosissen voortdurend te verfijnen.

Protestantse Solidariteit en Kerk & Wereld willen onze kerken hiervoor sensibiliseren. De Wereld-dag heeft plaats op de *laatste zondag van november*, eventueel op de eerste van december. Een liturgievoorstel wordt zoals elk jaar naar de gemeenten verstuurd. Ze is in voorbereiding en zal zoals steeds niet alleen naar de VPKB-kerken gestuurd worden, maar ook naar Afrikaanse kerken (Rwanda, Congo, Burundi). Zo kunnen we in gemeenschap zijn in onze eigen kerken, maar ook met onze partners in het Zuiden.

Er worden foto's, brochures, lintjes uitgedeeld door Protestantse Solidariteit, vraag ernaar, ze worden naar de kerken verstuurd.

Het is ook een kans om een collecte voor PS te houden, of om steun voor te stellen aan de hand van een permanente opdracht of een eenmalige gift.

Contact

Brognezstraat 46
B-1070 Brussel
Tel. + 32 2 510.61.80
Fax + 32 2 510.61.81
e-mail : solidarite.protestante@skynet.be
www.vpkb.be/
Protestantse Solidariteit, lid van ActAlliance,
Rekening 068-066 90 10-28
(Giften vanaf Euro 30 zijn fiscaal aftrekbaar)

Zuid-Afrika

kennismakingsreis met URCSA en het land

5 – 22 augustus 2011

De VPKB Commissie 'Kerk en Wereld' organiseert een reis naar het mooie land Zuid-Afrika en onze zusterkerk Uniting Reformed Church in Southern Africa (URCSA).

Al lang groeit het verlangen om mensen uit de VPKB een mooie, aangepaste reis aan te bieden, die zowel de schoonheid en pijn van het land tot zijn recht laat komen, als het kerkelijke aspect.

Robbeneiland bezoeken waar Nelson Mandela meer dan 20 jaar als gevangene gezeten heeft, een mooi natuurgebied, een wijnroute, duiken in het apartheidsverleden van dit land, maar ook contact met plaatselijke kerken zoeken, een typische kerkdienst van URCSA bijwonen en de leiding van URCSA ontmoeten. We willen een geschikte mix maken van het vele en goede dat Zuid-Afrika te bieden heeft! Twee en een halve week is niet te lang, maar genoeg om veel ervaring op te doen.

Namens de VPKB Commissie Kerk en Wereld
Met vriendelijke groeten,

Ds. Marc Loos en ds. Vincent Tonnon, coördinatoren 'Kerk en Wereld'

Over de reis zelf

Het programma is een goede mix van toerisme en kennismaking met plaatselijke kerken en projecten. We logeren in hotels en chalets, maar ook enkele nachten bij gastgezinnen. We reizen met twee minibussen en nemen een extra binnenlandse vlucht om de afstand Johannesburg – Port Elisabeth te overbruggen. We bezoeken historische plaatsen die de geschiedenis van de apartheid markeren (o.a. ook Robbeneiland) en we worden ondergedompeld in het enthousiaste kerk-zijn van URCSA gemeenten.

Wanneer ?

Van vrijdag 5 augustus tot maandag 22 augustus 2011. Vertrek en aankomst in Brussel.

Prijs

De kostprijs bedraagt ongeveer € 2.300
Hierin zitten alle kosten (vliegtuigtickets, verblijf, reisverzekering, maaltijden, transport, toegangsprijzen).

Inschrijven

Inschrijvingen vóór 15 november 2010 bij:

ds. Marc Loos
Coördinator Commissie Kerk en Wereld
p/a Blauwstraat 34
9032 Wondelgem
09 – 253 29 00 of 0486 933 739
marc.loos@telenet.be

Studiefonds Ik help een kind

Ik help een kind

Dit is een studiefonds van de Coördinatie Kerk en Wereld. Jongeren van onze partnerkerk, de Presbyteriaanse Kerk in Rwanda, ontvangen daaruit financiële steun voor hun secundaire studies. Giften komen van individuele personen, diaconieën of andere groepen uit de gemeenten. Het is een goede mogelijkheid voor gemeentelieden om iets extra's te doen om jonge mensen kansen op een betere toekomst te geven. Dit jaar ontvangen 314 jongeren steun uit het studiefonds.

Hieronder een foto van mevr. Joke Menkveld, die we gevraagd hebben om tijdens haar bezoek aan Rwanda in het voorjaar, enkele leerlingen te bezoeken, die steun uit het Studiefonds ontvangen.

Om deze jongeren te kunnen blijven steunen, gedurende de periode van hun middelbare studies, is ons streefbedrag voor 2010 vastgesteld op 38.000 €. Het totaal van de stortingen t/m 30 september is 19.618,62 €. We vertrouwen er op dat er in de laatste maanden nog velen een bijdrage zullen overmaken zodat we dit bedrag halen. Bij voorbaat hartelijk dank!

Postzegel- en kaartenactie

Wist u dat de opbrengst van de verkoop van postzegels en ansichtkaarten ten goede komt aan het Studiefonds? Dit jaar bracht deze actie tot nu toe al 650,- € op. Dus gooi uw postzegels niet weg, maar geef ze af in uw kerk! In veel gemeenten staat daarvoor een speciale doos. Maar u kunt ze ook afgeven aan één van de diakenen. Die zorgt er dan voor dat ze afgegeven worden bij mevr. Bea Baetens op het synodebureau in Het Huis van het Protestantisme, Brogniezstraat 44, Brussel. Van daaruit worden ze bij mevr. Lydia Villegas bezorgd. Deze actieve dame van 85 jaar (!) draagt er zorg voor dat ze een goede prijs opbrengen. Zij verzekerde me nog eens, dat ze **niet beschadigd** mogen zijn, want dan zijn ze niets meer waard. Ook uw ansichtkaarten hebben nog waarde! Maar dan moeten ze wel heel zijn. Dus knip de postzegel er niet uit! Een volle doos met niet beschadigde ansichtkaarten brengt nog 80 € op! Hierbij willen we mevr. Villegas nog eens heel hartelijk bedanken voor haar geweldige inzet voor deze actie.

Greet Heslinga
greetheslinga@skynet.be

U kunt uw bijdrage storten op:

Rek. nr. 125.9302045.30
van Protestantse Solidariteit,
Brogniezstraat 46, 1070 Brussel
o.v.v. 'Ik help een kind'
(Fiscaal attest vanaf 30 Euro)

Seksueel misbruik: niet in de VPKB zei u?

Het is alweer een tiental jaar geleden, dat ik voor het eerst op een pijnlijke manier geconfronteerd werd met een voorval van seksueel misbruik in de Verenigde Protestantse Kerk in België. De toenmalige synodale raad zocht naar oplossingen om een gesignaleerd probleem aan te pakken. De raad deed wat in kerkelijke middens gebruikelijk is en stelde een commissie in. Om te beginnen werd ik door de synodale raad als voorzitter aangezocht. Het was een harde confrontatie, te ontdekken dat ook in onze kerk mechanismen bestaan waarbij daders een besloten thuishaven gecreëerd hadden, die hun een veilig jachtterrein garandeerde. Ondertussen zijn we reeds meer dan een decennium verder en is ten overvloede gebleken dat de VPKB lang niet de enige kerkgemeenschap is waar daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag zich thuis voelen. Wie de afgelopen maanden de pers over onze Rooms-katholieke zusterkerk volgde, kon er niet omheen: geen enkele religieuze gemeenschap is vrij van personen die teren op de kwetsbaarheid van anderen om hun slag thuis te halen. Van zodra het vertrouwen is gewonnen, staat niets hen nog in de weg om zo te manipuleren dat anderen - al dan niet gewild - voldoen aan hun seksuele verlangens.

Waarom in de kerken vraagt u...?

Ook protestantse kerken hebben een aantal kenmerken, die voor seksuele ontsporingen uiterst geschikt zijn. Om te beginnen de zweem van sacraliteit die nog altijd de geestelijke gezagsdrager (de dominee dus) omringt. Een voorganger - ook een protestantse voorganger - behoort voor velen in de gemeenten nog steeds een beetje tot de wereld van het goddelijke. Daarnaast is er het enorme voordeel dat grensoverschrijdend seksueel gedrag, seksuele intimidatie of seksualiserend taalgebruik, op de profane werkvloer vrijwel onmiddellijk wordt afgestraft. Een ontslag of een sanctie kan - mits eerbiediging van de wettelijke regelingen en opzegtermijnen - met onmiddellijke ingang worden doorgevoerd. In het netwerk van paden en procedures in een loodzware kerkelijke organisatie, liggen de zaken anders. En heus niet alleen in de Rooms-katholieke Kerk! Ook in

de protestantse kerk bestaat er immers geen *company policy*, met een duidelijke reeks regels waaraan eenieder zich te houden heeft. En heel wat gebruiken die er wél zijn, kunnen op héél verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Het Evangelie is immers toch poli-interpreteerbaar? Ook de onduidelijkheid over werkkader, plichtenleer en strijd om macht (wie heeft het uiteindelijk voor het zeggen: de gemeente? Het district? De synodale raad? De synode?) zorgen ervoor dat zaken al te makkelijk onder de mat verdwijnen of - hoewel een publiek geheim - soms jarenlang kunnen blijven bestaan.

Valt het dan niet te stoppen?

De discretieplicht, die deel uitmaakt van de kerkelijke functie, kan ook worden misbruikt om grensoverschrijdend seksueel gedrag jegens volwassenen of minderjarigen mogelijk te maken, toe te dekken of oogluikend te legitimeren. Fouten erkennen - getuige het gedrag van de Brugse bisschop - zit er bij grensoverschrijdend gedrag doorgaans al helemaal niet in. Het kan opmerkelijk lijken, maar zelfs nadat iemand veroordeeld is, door het gerecht aan de tand is gevoeld of zelfs voor kortere of langere tijd in de gevangenis heeft gezeten, kan hij blijven ontkennen wat hij gedaan heeft. Hopen dat zijn daden zullen doen inzien dat het gedrag verkeerd is geweest, blijkt niet te werken. Doorgaans bewegen deze mensen zich bovendien graag op de grens van het wettelijk toelaatbare, wat het probleem nog moeilijker maakt. Een manipulatieve attitude is immers niet illegaal! Seks tussen twee volwassenen is dat evenmin. Een houding van: "Als ik iets heb gedaan wat tegen de wet is, dat ze dan naar de rechtbank stappen", is dan ook niet ongebruikelijk.

Hoe het werkt...

Een aantal manipulatieve technieken valt op. Eerst wint men langzaam het vertrouwen. Dan zorgt men er voor dat er geen getuigen zijn. Tenslotte bezweert men discreet te zijn en de ontmoetingen geheim te houden, om anderen niet jaloers te maken. Men doet dat intelligent, vrien-

delijk, charismatisch en getalenteerd. Men gebruikt daarnaast geruchten en allusies om diegenen die tegenspreken in te tomen of weg te jagen. Of men draait argumenten zo, dat ze uiteindelijk diegenen raken die de waarheid spreken. En de volgelingen? Die zijn vaak degenen die op agressieve manier proberen om wie de waarheid spreekt, het zwijgen op te leggen. Verbale intimidatie of fysieke aanvallen zijn daarbij gewoon.

Actie ondernemen is niet eenvoudig en kan niet lichtzinnig gebeuren. Vergissingen zijn mogelijk, misverstanden kunnen opgeblazen worden tot kwetsende beschuldigingen. Het kan uitlopen op afrekeningen, valse beschuldigingen en zelfs rechtszaken. Maar wat we niet kunnen doen, is de ogen sluiten en doen alsof onze neus bloedt. Dan staan we immers stilzwijgend toe dat er in onze eigen middens misbruik kan plaatsvinden. En dat is het allerlaatste wat we willen.

We roepen allen die klachten hebben over seksueel misbruik in pastorale relaties dan ook op, dit kenbaar te maken. De daartoe door de synode ingestelde commissie zal uw klachten met zorgvuldigheid en binnen wettelijke mogelijkheden en bevoegdheden behandelen. Voor alle vragen kunt u terecht op onderstaand adres.

dr. Guy LIAGRE

Meldpunt Seksueel misbruik en Klachten over huiselijk geweld

T.a.v. Mevrouw J. van Drimmelen-Krabbe
p/a Huis van het Protestantisme
Brogniezstraat 44
1070 Brussel

Alle correspondentie wordt ongeopend ter hand gesteld.

Glas in lood

Reactie op “Als ik bid...” (7)

Het betreft de tekst : “*Breng ons niet in beproeving...*”.

Volgens prof. dr. Pinchas Lapide, joods theoloog (de meeste boeken gaan over het Nieuwe Testament) is dit een godslastering.

Dat God ons zou leiden in de bekoring is een vertaling van : “*Et ne nos inducas in tentationem*” (Vulgaat) en de Griekse tekst : “*kai mè eisenengkès hēmas eis peirasmon*” (Septuagint : Griekse N.T.).
Idem in het Duits “*und führe uns nicht in Versuchung.*”

Beter is de Franse interpretatie :

1. “*ne nous laisse pas tomber à la tentation*”
2. “*fais que nous n’entrions pas dans la tentation*” (T.O.B.)

Ds. Gustaaf BAETENS,
emeritus-hoofdaalmoezenier Belgisch Leger

Melanchton belangrijke binder in de Reformatie. In 2010 is hij herdacht.

Philipp Melanchthon (1497–1560)

door Lucas Cranach de Oudere (1472–1553)

Luther en Calvijn gelden als geestelijke vaders van de Reformatie. Omdat alle goede dingen uit drie delen bestaan, wordt de Zwitser Zwingli vaak aan het bekende tweespan toegevoegd, maar dat zou ook Philippus Melanchton kunnen zijn.

Zijn betekenis en invloed zijn onschatbaar. Was Luther breker en Calvijn bouwer, Melanchton was zonder twijfel binder. Terecht worden hem twee eretitels toegekend: 'Leraar voor Duitsland' en 'Reformator voor Europa'. Dit jaar stond hij in de schijnwerpers. In 2010 is het 450 jaar geleden dat hij stierf in Wittenberg, waar hij het grootste deel van zijn leven doorbracht en in de slotkerk werd begraven.

Humanist

Philippus werd in 1497 geboren in het gezin van wapensmid en foerier Georg Schwarzerdt en zijn vrouw Barbara in Bretten (Kurpfalz). Hij bleek hoogbegaafd te zijn, studeerde in Tübingen en Heidelberg en werd in 1518 benoemd tot hoogleraar klassieke talen aan de Universiteit van Wittenberg, woonplaats van Maarten Luther, met wie hij weldra kennis maakte. De mannen konden het goed met elkaar vinden, werden vrienden en vulden elkaar aan in zaken van geloof, kerk en theologie.

Philippus deed wat indertijd gebruikelijk was onder geleerden. Hij vergriekste zijn naam tot Melanchton, een letterlijke vertaling van Schwarzerdt (Zwarte-aarde). Luther noemde zijn

vriend liefkozend-ironisch 'kleine Griek', niet om de verfraaiing van de naam, wel om zijn enorme kennis van het Grieks en het Latijn. Net als Erasmus wilde Melanchton blijven genieten van de voedingssappen van de Klassieke Oudheid, zoals het werk van Heraclitus, Plato en Aristoteles of Cicero, Seneca en Plotinus. Het is een onuitputtelijke bron van beschaving, was zijn overtuiging.

De levensbeschouwelijke oriëntatie op de antieke wereld wordt humanisme genoemd. Humanisten vonden dat het licht van de Middeleeuwen was uitgedoofd, tijd om zich te herbronnen: *ad fontes*, naar de bronnen. Die bronnen brengen je taal(gevoel), zorgvuldig denken en (mede)menselijkheid bij en ze onderstrepen het belang van de rede, het verstand. 'Durf te denken' was een motto dat Melanchton hoog in het vaandel had staan, evenals Kant later. Hoe ook, het behoort tot de nalatenschap van de Klassieken.

Melanchton bleef het humanistische spoor volgen. Twee zielen woonden in feite in zijn borst: geloof en rede. Hij wilde niet alleen aan God en zijn openbaring maar ook aan de mens en zijn ervaring rechtdoen. Humanistische rectoren van Latijnse scholen legden hetzelfde accent en dat bleef niet onopgemerkt onder hun leerlingen. Zij combineerden humanistische en reformatorische motieven en plaveiden de weg voor een meer vrijzinnig en rekkelijk protestantisme, dat van de Remonstranten bijvoorbeeld.

Hervormer

Nadat Luther op 31 oktober 1517 op de deur van de slotkerk van Wittenberg de 95 stellingen had bevestigd, betrad de Reformatie het publieke domein. Nu werd klip en klaar dat in Wittenberg stellingen werden betrokken en leringen verkondigd die de Rooms en niet zinden. Om een lang verhaal kort te maken, Luther werd bij de paus aangeklaagd als ketter, maar was niet van plan bakzeil te halen, Rome en Reformatie gingen eigen wegen. Zonder slag of stoot verliep het niet,

vooral op disputaties (godsdiensgesprekken), waarbij de wereldlijke overheid zich niet onbetuigd liet, zei men elkaar duchtig de waarheid. Beslissend leek 1530 te worden voor de (Duitse) hervormersbeweging. Keizer Karel V sprak verzienende taal en belegde in Augsburg een rijksdag, waar hij de mening van beide partijen wenste te horen.

Melanchton schoot Luther te hulp en stelde de *Confessio Augustana* (CA) op. Dit zou het belangrijkste belijdenisgeschrift van de Lutherse kerk worden. Het werd voorgelezen als verdedigingsgeschrift op de rijksdag van Augsburg. Luther, gebannen op dat moment, zat veilig op de vesting Coburg in Beieren maar stak Melanchton en zijn gevolg met een aantal brieven een hart onder de riem. Melanchton legde in de CA meer de nadruk op dat wat de Reformatoren en de Roomsverbonden scheidde. Eigenlijk was hij in Augsburg te toeschietelijk met als gevolg dat de hervormingsbeweging terrein moest prijsgeven. Hij onderhandelde liever als bemiddelings- dan als controversetheoloog en deed zijn best tot een akkoord met Rome te komen. Hij was bijvoorbeeld bereid in de notie 'rechtvaardiging door geloof alleen' (het vermaarde *sola*, alleen) het woordje 'sola' te schrappen om de tegenpartij geen aanstoot te geven. Ook was hij geneigd het pauselijk ambt te erkennen, maar de bewering dat het pausdom door goddelijk recht was ingesteld verwierp hij.

Melanchton bleef tot 1550 de leidende figuur bij onderhandelingen en godsdiensgesprekken met Rooms-katholieke theologen. Hij streefde meer naar eenheid dan naar waarheid. Zo was Calvijns theocratische drijfkracht hem vreemd; die kon leiden tot dissensus, Melanchton zocht consensus.

Leraar

Hij was bovenal pleitbezorger van de dialoog. 'We zijn voor het wederkerig gesprek geboren', zei hij. In zijn huis en in de aanpalende hof in Wittenberg, nu nog te bezichtigen, was het tijdens het middagmaal een ware Babylonische spraakverwarring. In het Latijn en Grieks, het Hebreeuws en Hongaars, zelfs het Turks en Arabisch werd gediscuteerd over de toestand in de kerk en de wereld. Melanchton hield van vrije meningsuiting, maar eiste de nodige stringentie en zakelijkheid van de gesprekspartners.

Hijzelf muntte niet uit op de kansel of achter de kathedraal, het liefst zat hij rond de tafel te debatteren. In vorming, ontwikkeling, onderwijs en

toerusting (de roemruchte Duitse 'Bildung') kon hij zich hartstochtelijk uitleven. Hij spoorde zijn leerlingen en studenten aan ijverig en eierzuchtig te zijn. Uit alle hoeken van Duitsland en Europa (van Frankrijk tot Bohemen, van Italië tot Polen) kwamen zij naar Wittenberg om de meester zelf te horen.

Al in 1521 gaf hij een kleine geloofsleer uit, waarin hij een overzicht gaf van de protestantse/reformatische grondbegrippen, de *Loci communes rerum theologicarum*. Het was een poging de theologie van Luther zo goed en helder mogelijk te formuleren en een gemeenschappelijke basis te vinden voor de verschillende richtingen in het protestantse kamp.

Melanchton had naam gemaakt en had de reputatie van bruggenbouwer gekregen, geen slechte eigenschap in een continent dat werd verscheurd door burger- en godsdiensoorlogen. Wie hem niet persoonlijk kon bereiken of bezoeken, stuurde hij brieven; tienduizend van zijn brieven zijn bewaard. Als het even kon sloot hij vriendschap. Tijdgenoten eerden hem als 'Leraar voor Duitsland' en 'Reformator voor Europa'.

Ook koningen en vorsten klopten bij hem aan om advies en raad. Men maakte zich zorgen om de toekomst van het Avondland. Stond de Islam niet voor de poorten? Theologen uit Hongarije, Oostenrijk, Servië en Venetië vertelden uit eigen ervaring van de dreiging. Melanchton voelde met hen mee. Als kenner van de Oudheid was hij op de hoogte van machtswellust. 'Nero's zijn er altijd', verzuchtte hij eens. Hij raadde hen aan standvastig te blijven maar geen afbreuk te doen aan de tolerantie, de oeroude en onomstreden, antieke en christelijke deugd.

Besluit

In 2017 wordt de Reformatie vijfhonderd jaar. De voorbereidingen om dat groots te vieren zijn in volle gang. In dit kader paste het muzikaal omlijstte avondsymposium dat het Brusselse bureau van de Evangelische Kirche in Deutschland (EKD) op 28 september j.l. in de Museumkerk organiseerde. Vertegenwoordigers van kerk, politiek en cultuur schetsten een beeld van Melanchton en zijn tijd. Hij zou zich in de 21^e eeuw, bijvoorbeeld door internet te gebruiken en te netwerken, op zijn gemak hebben gevoeld, oppeerde een spreker. Flitsen van het symposium zijn verwerkt in deze bijdrage.

Prof. dr. Jurjen WIERSMA, Brussel

Willem Vogel overleden

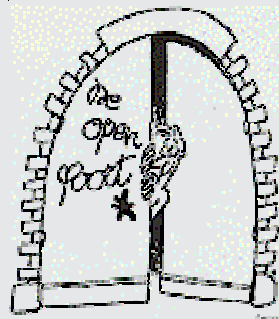
Donderdag 7 oktober overleed de bekende kerkmusicus en componist Willem Vogel op 90-jarige leeftijd.

Zijn grote oeuvre voor de protestantse eredienst is van blijvende betekenis. Zo schreef hij ondermeer motetten, liedmelodieën, ordinariumentoonzettingen en orgelmuziek. Twintig van zijn melodieën werden opgenomen in het Liedboek voor de Kerken.

Wij moeten Gode zingen

LvdK Gezang 301

m: W. Vogel
t: W. Barnard

Nieuw in tijdschrift De Open Poort: Lezersrubriek

Trouwe lezers van De Open Poort hebben het al opgemerkt: we zijn begonnen met een lezersrubriek. Heel graag horen we hoe De Open Poort leeft, wat lezers erin aanspreekt of welke bedenkingen of vragen er zijn. Zo kunt u bijdragen aan de inhoud van ons tijdschrift. De Open Poort is al ruim 85 jaar een begrip in België en Nederland, vol stof tot bezinning en gesprek over geloof en samenleving in al hun facetten. Zij wordt gebruikt in gesprekskringen, protestants en oecumenisch, in godsdienstlessen, in ziekenhuizen en gevangenissen of gewoon thuis als bezinningsblad voor een rustig moment.

In de loop van haar geschiedenis heeft zij een hele ontwikkeling doorgemaakt: van evangelisatieblad tot opinietijdschrift, van wervend naar open, in een voortdurend en dynamisch samengaan van maatschappijbetrokkenheid en verhalen van gewone mensen, in de bijbel en nu.

Laat u ons weten wat De Open Poort voor u betekent, heeft u suggesties, wilt u reageren op een artikel – onze Poort staat Open! Contactadres vindt u op de achterzijde in de colofon.

Het redactieteam

P.S. Abonnementen via deopenpoort.adm@telenet.be

Protestants Sociaal Centrum

Lange Stuivenbergstraat 54-56 - 2060 Antwerpen

Ontmoetingsdag

13 november 2010

Alle mensen uit de verschillende gemeenten die het PSC een warm hart toedragen zijn hartelijk uitgenodigd op de ontmoetingsdag, die zal plaatsvinden op zaterdag 13 november 2010.

De ontmoeting staat in het kader van het thema : "Diaconaat en/of welzijnswerk, wat is de plaats van de kerken hierin ?"

Met reacties op de inleiding en getuigenissen vanuit de praktijk hoopt men tot een doordenking te komen rond het diaconaal handelen in het PSC en in onze kerken.

Om 9.30u. staat de koffie klaar, de afsluiting is gepland rond 16.15u. Een lekkere lunch wordt u door het PSC aangeboden.

Inschrijven vóór 31 oktober bij :

ds. Ina Koeman

Tel. 03/236.74.76

inakoeman@hotmail.com

Bijbel van Anjou in het museum M te Leuven

Van 17 september 2010 tot 5 december 2010 loopt in museum M Leuven een tentoonstelling rond de Bijbel van Anjou.

In de donkere stilte van de Leuvense Universiteitsbibliotheek Maurits Sabbe rust de Bijbel van

Anjou, een eerbiedwaardig en imposant handschrift, bijna 700 jaar oud, met een uitzonderlijke historische, culturele en kunsthistorische waarde. Slechts uiterst weinig bevoorrechten konden in de loop van de eeuwen het perkamenten boek doorbladeren. Voor het eerst en meteen ook voor het laatst, kan het publiek een selectie van de mooiste miniaturen van dichtbij bekijken. Met het oog op de conservatie en digitalisering is elke folio van het boek immers losgemaakt, zodat die afzonderlijk kan getoond worden. Na de tentoonstelling wordt het manuscript opnieuw ingebonden en verdwijnt het terug in de kluis van de universiteit.

De Bijbel van Anjou is een krachtige getuige van de eens zo machtige Anjou-dynastie, de koningen

van Napels en Sicilië. Het boek is op de eerste plaats van onschatbaar belang voor de studie van het cultureel maatschappelijke leven in het middeleeuwse Zuid-Italië en voor de Italiaanse kunstgeschiedenis. De geschiedenis van het handschrift leest daarenboven als een spannende roman.

Werkgroep Kerk in de Samenleving

De commissie Kerk en Wereld van de VPKB kondigt de oprichting aan van een werkgroep Kerk in de Samenleving. Deze werkgroep heeft tot taak om - in het licht van de Schrift - vragen te bespreken die te maken hebben met "samen leven" op sociaal, economisch, internationaal vlak maar ook vragen inzake milieu.

Enerzijds wil de werkgroep Kerk en Wereld op deze manier zorgen voor een sterkere presentie van de VPKB in de samenleving. Anderzijds wil zij er ertoe bijdragen dat onze gemeentelieden zich meer bewust worden van hun verantwoordelijkheid als burger in onze samenleving.

Protestantse Radio- & TV-uitzendingen

Programma-informatie

november 2010

Radio:

VRT/Radio 1

op woensdag om 20.04u.

Productie Frank MARIVOET

10 november Mens voor de mensen zijn :
Stilstaan bij...

24 november Advent :
Hebben wij nog iets te
verwachten ?

Televisie:

VRT op TV één om 9.30u. en Canvas om 23.40u.

Productie Antoinette PANHUIS

7 november Een stille held in de Westhoek

Contact: Frank Marivoet
Celestijnenlaan 7/21
3001 Heverlee

Website: <http://www.vpkb.be/pro>

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

dr. Guy Liagre

Redactieteam:

Bea Baetens
ds. Edwin Delen
ds. Ernst Veen
dr. Dick Wursten

Redactieadres:

Brognezstraat 44 - 1070 Brussel
tel.: +32-(0)2-511 44 71
fax.: +32-(0)2-510 61 74
E-mail: kerkmozaiek@vpkb.be

Website:

<http://www.vpkb.be>

Prijzen Kerkmozaïek

- Individueel abonnement: 15,00 euro
- Groepsabonnement: 12,50 euro
(vanaf minimum 5 exemplaren naar
éénzelfde adres)
- Steunabonnement: 20,00 euro

Storten

kan op rekeningnummer 068-0715800-64 van de
Verenigde Protestantse Kerk in België,
Brognezstraat 44 - 1070 Brussel.

IBAN BE29 0680 7158 0064
BIC GKCCBEBB

De redactie behoudt zich het recht voor om bepaalde artikelen niet te publiceren, indien nodig in te korten en/of redactioneel te bewerken. Zij is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en slechts ten dele voor de stijl. Organisaties en tijdschriften, niet behorend tot de VPKB, die artikelen uit het maandblad Kerkmozaïek geheel of gedeeltelijk wensen over te nemen of te bewerken, dienen dit schriftelijk aan te vragen op het redactieadres.

Sluitingsdatum volgende Kerkmozaïek :

10 november 2010.